

Zinātņu vēsture un muzeoloģija

sekcijas sēde, 2018. gada 29. janvāris

Latvijas
Universitātes
starptautiskā
zinātniskā
konference

LU Ģeoloģijas muzeja augšdevona dolomītu kolekcijas paraugi kā identificētie analogi pirms restaurācijas pētījumiem Rīgas pils pamatu dolomītiem

Vija Hodireva

Latvijas Universitātes Ģeoloģijas muzejs, Alberta iela 10, Rīga, Latvija, LV-1010

Vija.Hodireva@lu.lv

LU Ģeoloģijas muzejam 2017. gadā tika nodota akmens paraugu kolekcija, ko ievākuši Rīgas pils rekonstrukcijas projekta realizētāji arheoloģiskajos izrakumos. Muzeja speciālistiem bija jārod atbildes uz jautājumiem par senajā būvē izmantoto akmeņu izcelsmi iespējamo seno lautzuvju vietās un par mūsdienās Latvijā iegūstamiem analogiskiem akmeņiem. Pētījumā izmantoti muzeja krājuma materiāli, kā arī muzejā saglabātā Latvijas dolomītu kolekcija.

Ievads

Kultūras mantojuma objektos Rīgā un tās apkārtnē jau no viduslaikiem būvniecībā izmantoti dabīgā akmens materiāli, un daudzos ģeoloģiskajos pētījumos noskaidrots, ka galvenokārt tie ir vietējie dolomīti [1, 2]. Latvijas dolomīta atradnēs aplēstie akmens krājumi ir ievērojami, tādējādi dabīgos akmeņus, kas nepieciešami materiālu aizvietošanai atjaunojamos vai restaurējamās kultūrvēsturiskajos objektos, vajadzētu atrast. Restauratoriem un ģeologiem grūtības rodas, ja būvniecības materiālam jābūt praktiski analogiskam senatnē izmantotajam. Kultūrvēsturiskajiem objektiem Rīgā nepieciešamos dabīgā akmens paveidus vairumā gadījumu nevar iegūt vēsturiskajās akmeņlauztuvēs (īpaši 12.–15. gs.), kā arī citās dolomīta ieguves vietās Daugavas ielejā tuvu Rīgai [3].

Metodes un rezultāti

LU Ģeoloģijas muzeja speciālisti konstatēja, ka 2017. gadā muzejam nodotajā Rīgas pils pamatu akmens paraugu kolekcijā ir tikai dolomīti, turklāt tādu paveidu ieži, kas sastopami Latvijā. Pētījuma gaitā ļoti nozīmīga bija iespēja veikt muzejā glabātās Latvijas dolomītu (1., 2. att.) un jauniegūtās kolekcijas (3. att.) salīdzinošu analīzi. Ņemot vērā datus par senāk pētīto dolomītu blokiem, no kuriem būvēti Rīgas pils, Doma baznīcas, kā arī citu objektu pamati un visnenāk mūru apakšējie apjomi, tika noskaidrots, ka dolomīti visdrīzāk atbilst augšdevona nogulumu slāņkopā izplatītajiem iežu tipiem (4., 5. att.).

Nobeigums

Rīgas pils pamatu būvniecībā lietoto dabīgo akmens materiālu izpētē konstatēts, ka tos iespējams aizvietot ar Latvijas pamatiežos sastopamajiem devona dolomītiem. Risinot tālākos pētniecības uzdevumus un restaurējot Rīgas pils pamatu daļu, ļoti nozīmīga būs dažādu pētniecības jomu speciālistu sadarbība.

Literatūra

- [1] Hodireva V., Sidraba I. (2010). Recognition and decay of Upper-Devonian dolomite lithological morphological types in Architectural Heritage. In: "Proceedings of the XIX CBGA Congress", special volume 99. Thessaloniki, pp. 245–253.
- [2] Hodireva V., Sidraba I., Purviņš E. (2010). Augšdevona dolomīta litoloģiski morfoloģiskie tipi Rīgas Kultūrvēsturiskajos pieminekļos. Rīgas Tehniskās universitātes zinātniskie raksti. Sērija 1: "Materiālzinātne un lietišķā ķīmija", 22. sējums. Rīga, RTU izdevniecība, 2010, 105.–113. lpp.
- [3] Grāvētis V., Hodireva V. (1990). Vecrīgas ēku apdarē izmantojamo Rīgas apkārtnes devona dolomītu galveno tipu raksturojums. Rīga, Latvijas Universitātes Ģeoloģijas nodaļa, 62 lpp. (LU Ģeoloģijas muzeja krājums; nepublicēts).

1. att. LU Ģeoloģijas muzeja ekspozīcijas "Latvijas ģeoloģiskais griezum" sadaļa "Devona karbonātiskā slāņkopā"

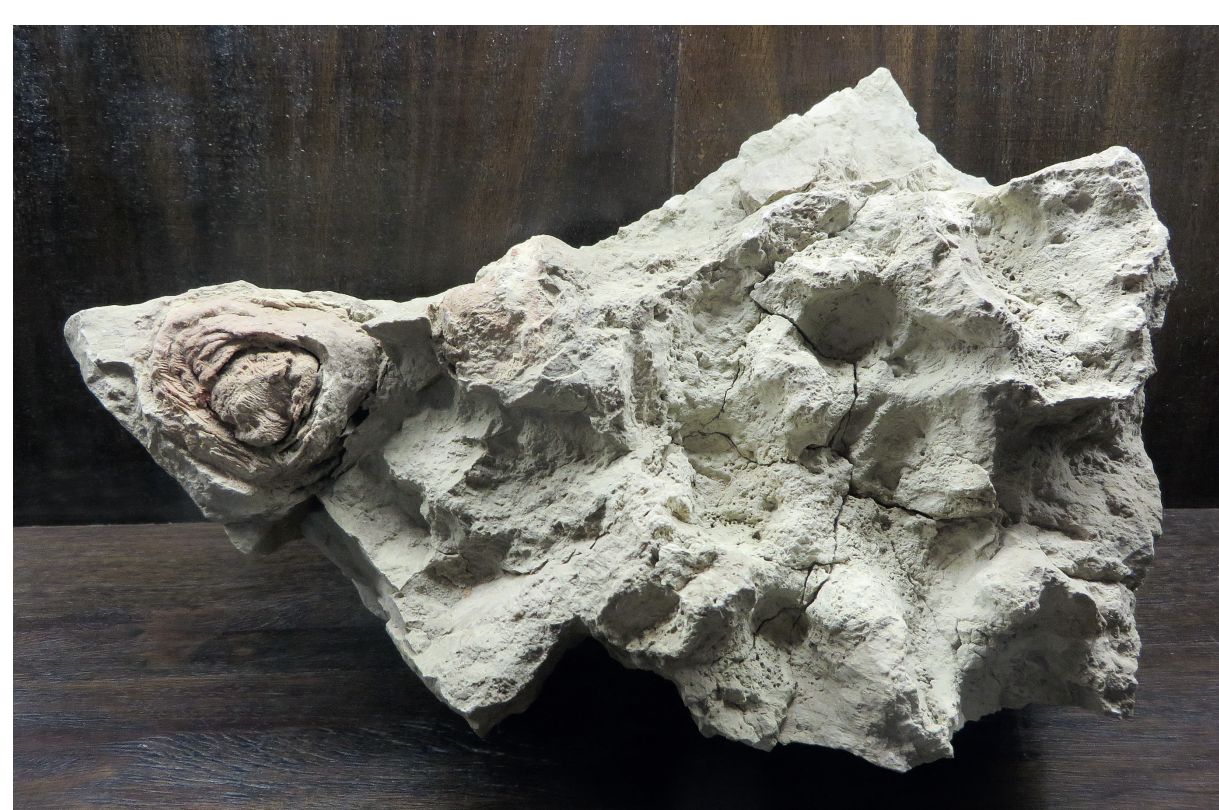
2. att. LU Ģeoloģijas muzeja ekspozīcijas "Latvijas derīgie izrakteņi" sadaļa "Dolomīts"

Dolomītu paraugi no LU Ģeoloģijas muzeja kolekcijas pārstāv nozīmīgu Latvijas pamatiežu ģeoloģiskā griezuma daļu un arī daudzās mūsdienu atradnēs iegūstamos atšķirīgu paveidu dolomītus (1., 2. att.).

3. att. LU Ģeoloģijas muzeja jauniegūtā Rīgas pils pamatu seno mūru akmens paraugu kolekcija (paraugi Nr. 1–6)

4. att. LU Ģeoloģijas muzeja kolekcijas paraugi: atšķirīgu tipu dolomīti, kuri atbilst kultūrvēsturiskajās būvēs izmantotajiem

5. att. LU Ģeoloģijas muzeja devona dolomītu kolekcijas raksturīgie makroparaugi